

Türkiye’de Gazi ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar ve Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Oluşumunun Sağlanmasında Batman İli Örneği

Social Rights Provided to War Veterans and Martyr’s Families in Turkey: The Sample of Batman Province on Creation of Data Bank of War Veteran’s and Martyr’s Families

Yunus KÖLEOĞLU

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Soner KARATAŞOĞLU

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Mete Kaan NAMAL

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Haziran 2013, Cilt 3, Sayı 2, Sayfa 110-149
June 2013, Volume 3, Number 2, Page 110-149

P-ISSN: 2146 - 4839

2013/2

sgd.sgk.gov.tr

e-posta: sgd@sgk.gov.tr

Yazılar yayınlanmak üzere kabul edildiği takdirde, SGD elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dahil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahip olacaktır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve tablolardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

If the manuscripts are accepted to be published, the SGD has the possession of right of publication and the copyright of the manuscripts, included publishing the whole text in the digital area.

Articles published in the journal represent solely the views of the authors.

Some parts of the articles and the tables can be cited by showing the source.

SGD

Sosyal Güvenlik Dergisi
Journal of Social Security

Cilt : 3 - Sayı - 2 - Yıl : 2013 / Volume : 3 - Number : 2 - Year : 2013

Sahibi / Owner of the Journal

Sosyal Güvenlik Kurumu Adına / On behalf of the Social Security Institution
Yadigar GÖKALP İLHAN (Kurum Başkanı / President of the Institution)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Mustafa KURUCA
Dr. Sıddık TOPALOĞLU
Mehmet Ali SAĞLAM
Harun HASBİ
Muammer YILDIZ

Genel Yayın Yönetmeni / Publication Manager

Dr. Mustafa KURUCA

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Desk Editor

İlhan İŞMAN

Editörler / Editors

Dr. Erdem CAM
Selda DEMİR
Asuman KAÇAR

Yayın Türü: Ulusal Süreli Yayın / Type of Publication: Periodical

Yayın Aralığı: 6 aylık / Frequency of Publication: Twice a Year

Dili: Türkçe ve İngilizce / Language: Turkish and English

Tasarım / Design: Aren Reklam ve Tanıtım / Ankara 0.312 430 70 81 • www.arentanitim.com.tr

Basım Yeri / Printed by: EPA-MAT Matbaacılık / Ankara

Basım Tarihi / Press Date: 30.07.2013

ISSN: 2146-4839

Sosyal Güvenlik Dergisi (SGD)

Index Copernicus International, Asos Index ve DOAJ tarafından indekslenmektedir.

SGD sosyal güvenlik dergisi. -- Ankara: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2013-.

c. : tbl., şkl. ; 24 cm.

ISSN: 2146-4839

Sosyal güvenlik -- Dergiler - Türkiye

Sosyal Güvenlik-- -- Hukuk ve mevzuat -- -- Türkiye
362.05

SGD Sosyal Güvenlik Dergisi

Tüm hakları saklıdır. Bu Dergi'nin tamamı ya da Dergi'de yer alan bilimsel çalışmaların bir kısmı ya da tamamı 5846 sayılı Yasa'nın hükümlerine göre Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

İletişim Bilgileri / Contact Information

Ziyabey Caddesi No:6 Balgat / Ankara / TURKEY

Tel / Phone: +90 312 207 88 91 – 207 87 70 • Faks / Fax: +90 207 78 19

Erişim: sgd.sgk.gov.tr • e-posta / e-mail: sgd@sgk.gov.tr

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Professor Yener ALTUNBAŞ
Bangor University – UK

Professor Jacqueline S. ISMAEL
University of Calgary – CA

Professor Özay MEHMET
University of Carleton – CA

Professor Allan MOSCOVITCH
University of Carleton – CA

Professor Mark THOMPSON
University of British Columbia – CA

Asst. Prof. Sara HSU
State University of New York – USA

Asst. Prof. C. Rada Von ARNIM
University of Utah – USA

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Mustafa ACAR
Aksaray Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Kadir ARICI
Gazi Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Faruk ANDAÇ
Çağ Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Berrin Ceylan ATAMAN
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Hayriye ATİK
Erciyes Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Zakir AVŞAR
Gazi Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Prof. Dr. Ufuk AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Remzi AYGÜN
Gazi Üniversitesi
Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Abdurrahman AYHAN
Muğla Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet BARCA
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
İşletme Fakültesi

Prof. Dr. Vedat BİLGİN
Gazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Nurşen CANIKLIOĞLU
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Fevzi DEMİR
Yaşar Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. A. Murat DEMİRCİOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Üstün DİKEÇ
Emekli Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ömer EKMEKÇİ
İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Şükran ERTÜRK
Dokuz Eylül Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet Vedat GÜRBÜZ
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Ali GÜZEL
Kadir Has Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ
Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Türksel KAYA BENGSHIR
TODAİE

Prof. Dr. Cem KILIÇ
Gazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ali Rıza OKUR
Yeditepe Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Serdar SAYAN
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ali SEYYAR
Sakarya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ali Nazım SÖZER
Yaşar Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR
Marmara Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Erol ŞENER
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Zariye ŞENOCAK
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Sarper SÜZEK
Atılım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Savaş TAŞKENT
İstanbul Teknik Üniversitesi
İşletme Fakültesi

Prof. Dr. Mehtap TATAR
Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Sabri TEKİR
İzmir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Aziz Can TUNCA
Bahçeşehir Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. M. Fatih UŞAN
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Özlem Özdemir YILMAZ
Ortaoğu Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Örsan AKBULUT
TODAİE

Doç. Dr. Levent AKIN
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Tamer AKSOY
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Onur Ender ASLAN
TODAİE

Doç. Dr. Selda AYDIN
Gazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Süleyman BAŞTERZİ
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Hediye ERGİN
Marmara Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Orhan FİLİZ
Polis Akademisi

Doç. Dr. Alpay HEKİMLER
Namık Kemal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Aşkın KESER
Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Türkiye’de Gazi ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar ve Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Oluşumunun Sağlanmasında Batman İli Örneği

Social Rights Provided to War Veterans and Martyr’s Families in Turkey: The Sample of Batman Province on Creation of Data Bank of War Veteran’s and Martyr’s Families

Yunus KÖLEOĞLU*

Soner KARATAŞOĞLU**

Mete Kaan NAMAL***

ÖZET

Akademik literatürde pek değinilmeyen bir konu olarak Türkiye’de gazi ve şehit ailelerine sağlanan sosyal politikaları dile getirmek ve geliştirilebilecek yeni sosyal politikalara dikkat çekmek amacıyla yapılan bu çalışma sayesinde Türkiye’de gazi ve şehit aileleri, sahip oldukları haklar konusunda genel bilgi sahibi olacaktır. Devlet tarafından kanunlarla belirlenen ve uygulanan haklar konusunda gazi ve şehit ailelerinin bilgi sahibi olmaması, maalesef onların bu haklardan tam olarak yararlanamaması demektir. Gazi ve şehit ailelerinin bu bilgi eksikliğinin giderilmesinde bilgi teknolojileri büyük öneme sahiptir. Bilgi teknolojilerinin kullanımı, bu bilgi eksikliğinin giderilmesinden ziyade gazi ve şehit ailelerine yönelik politika uygulama görevine sahip kamu kurum/kuruluşlarının daha hızlı ve daha kaliteli hizmet etmesini sağlayacaktır. Pilot olarak Batman ilinde uygulanan ve geliştirilme aşamasında olan Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Projesi ile tüm Türkiye’deki gazi ve şehit ailelerinin herhangi bir kamu kurumuna başvuru yapmaksızın sahip oldukları haklardan otomatik olarak yararlanabilmeleri amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gazi ve şehit aileleri, sosyal politikalar, sosyal haklar, bilgi teknolojileri, gazi ve şehit aileleri bilgi bankası

ABSTRACT

Social rights which are provided to war veterans and martyrs’ families is a subject that is not taken part well enough in academic literature. The purposes of this study are talk about and call attention to these social rights, so that war veterans and martyrs’ families will be able to have general information about them. Having no information about social rights means not to be able to precisely benefit from these rights which are ruled and applied by the government for families of war veterans and martyrs. Information Technologies (IT) have big importance on elimination of this lack of information. Using IT will provide opportunity to the public institutions, which are responsible to generate and apply policies for war veterans and martyrs’ families, to offer faster and more quality service; rather than dissolving lack of information problem of war veterans and martyrs’ families. In this article we will also try to explain a sample project from the province of Batman in Turkey. The aim of this project is provide an automatic system that war veterans and martyrs’ families can have their rights without any request to the public institutions.

Keywords: War veterans and martyr’s families, social politics, social rights, information technologies, data bank of war veteran’s and martyr’s families

* Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
yunuskoleoglu@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
sonerkaratasoglu@gmail.com

*** Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
mknamal@bakka.org.tr

GİRİŞ

Dünya’da ve Türkiye’de vatan savunmasında ve savaşta görev alan güvenlik güçleri ve birçok vatandaş terör nedeniyle maddi ve/veya manevi zarara uğramaktadır. Başta güvenlik mensupları olmak üzere tüm vatandaşların karşılaşılabileceği bu sosyal risklere karşı sosyal devlet olma özelliğine sahip devletler çeşitli sosyal politikalarla bu risklerin etkilerini en asgari seviyede hissedilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Güvenlik mensupları, yaşadıkları ülkede güvenliğin ve toprak bütünlüğünün sağlanması ve o ülkede yaşayan vatandaşların refah ve mutluluğunun idame ettirilmesi uğrunda kendi canını feda etmeye hazırdır. Türk Dil Kurumu (TDK Büyük Sözlük, 2012) tarafından “Çıkar gözetmeksizin başkalarının iyiliği için özveride bulunmayı bir ilke olarak benimseyen ahlak ve tutum ve görüşü” olarak tanımlanan “Diğerkâmlık” özelliği, her insanda bulunmamasına rağmen gönüllü olarak savaşa katılan ya da ülke savunmasında görev alan tüm güvenlik güçleri mensuplarında vardır. Yüksek bir insani karakter olan diğerkâmlık özelliğinin toplumda yaygın olarak varolması ancak ve ancak bu özelliğe sahip insanlara toplumun ve devletin sahip çıkmasıyla sağlanabilecektir.

Türk hukukunda “**Gazilik**” kavramı; 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun ile “**Muharip Gazi**” (İstiklal, Kore ve Kıbrıs harbi gazileri) ve 2847 sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri ile Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanun ile “**Malul Gazi**” (görevde, operasyonda ve terör sebebiyle gazi olanlar) olmak üzere temelde iki şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile “**Vazife Malulü**” ve “**Harp Malulü**” olmak üzere malullük kavramı tanımlanmıştır. Türk hukukunda yasal mevzuatta birçok yerde “Şehit” kavramı kullanılmasına rağmen şehitlik ile ilgili herhangi bir tanımın bulunmaması, en temel hukuk usullerine aykırılık teşkil etmektedir.

Türkiye’de gazi ve şehit ailelerine yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütme ve koordine etme görevi, 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 633 sayılı KHK’nin 14. maddesine istinaden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesi altında

faaliyet gösteren Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı'na verilmiştir. Ayrıca Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları (Kara, Deniz ve Hava), Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren şehit ve gazi işlem daire başkanlığı/şube müdürlüğü/kısım amirliği gibi birimler de gazi ve şehit aileleri ile ilgili çalışmalar yapmakta ve kanun oluşturulma aşamalarında görüş ve önerilerde bulunmaktadır. Gazilere ve şehit ailelerine yönelik çalışma yapan STK'lara bakılacak olursa; başta "Türkiye Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği" ve "Türkiye Muharip Gaziler Derneği" olmak üzere "TSK Mehmetçik Vakfı", "TSK Dayanışma Vakfı", "Ordu Yardımlaşma Kurumu", "Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı" gibi STK'lar bulunmaktadır.

Türkiye'de güvenlik mensuplarına, terör nedeniyle maddi ve/veya manevi zarar gören vatandaşlara ve bunların ailelerine yönelik uygulanan sosyal politikalar ve sağlanan sosyal haklar aşağıdaki başlıklar altında sunulmuştur.

I- GAZİ, GAZİ AİLELERİ VE ŞEHİT AİLELERİNE SAĞLANAN SOSYAL HAKLAR

A- Kurumsal Sağlık Hizmetleri

Türkiye'deki gazi ve şehit ailelerinin hastanelerden ve sağlık hizmetlerinden yararlanması 1005, 3713, 2330 ve 211 sayılı Kanun'larla belirlenmiştir. Bu kanunlar ile güvence altına alınmış gazi, şehit ve yakınları, hastanelerden ve çeşitli sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanmaktadır. Bu hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden yararlanması, 2006 yılında çıkarılan 5510 sayılı Kanun ile tek kanun altında toplanmıştır. Aşağıdaki başlıklarda, kanunlara göre hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden hangi şartlarda yararlandıkları belirtilmiştir.

1- Muharip Gazi ve Eşlerine Dönük Sağlık Hizmetleri

1005 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlananlar ile bunların eşlerinin resmî sağlık kurum ve kuruluşlarında veya bu kurum ve kuruluşlarca sevk edildikleri özel sağlık kurum ve kuruluşlarında göreceklere tedavilere ilişkin giderler ile ilaç giderleri; herhangi bir katılım payı veya fark

alınmaksızın, devlet memurlarının tedavi yardımına ilişkin usûl ve esaslar çerçevesinde ve bu amaçla Milli Savunma Bakanlığı (MSB) bütçesine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

2- Malul Gazi ile Şehit Dul ve Yetimlerine Dönük Sağlık Hizmetleri

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu md. 21/e gereğince; malul olanlar ile hayatını yitirenlerin dul ve yetimleri, SGK tarafından kendilerine verilen tanıtım kartını ibraz etmek suretiyle tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerde muayene ve tedavi edilmektedir. Bunların her türlü tedavi giderleri; söz konusu kişilerin herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunda çalışmaları durumunda bu kurum veya kuruluş tarafından; emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almaları durumunda bağlı buldukları sosyal güvenlik kurumunca, herhangi bir kuruma tâbi olarak çalışmamaları halinde (1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında aylık alanlar hariç) emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almamaları durumunda Milli Savunma veya İçişleri Bakanlığınca karşılanmaktadır. Ayrıca malul olanların eksilen vücut organları, yurtiçi veya yurtdışında en son teknik usullere göre yapılması mümkün sunileriyle tamamlanmakta ve gerekirse tamir ettirilmekte veya yenisi yaptırılmaktadır.

B- Sosyal Tazminat Kapsamındaki Ödemeler

2330 sayılı “Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun” ile 2453 sayılı “Yurtdışında Görevli Personele Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun”, 3713 sayılı “Terörle Mücadele Kanunu”, 3497 sayılı “Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkındaki Kanun”, 2629 sayılı “Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu” kapsamındaki görevleri ifa ederken yaralanan, malul olan personelin kendisine; şehit olan, vefat eden personelin hayatta kalan dul ve yetimlerine (yoksa anne veya babasına) nakdî tazminat ödenmektedir.

1- Malul, Bakıma Muhtaç Personele ve Şehit Ailelerine Nakdî Tazminat

2330 sayılı Kanun kapsamındaki ödemeler, şu şekilde belirlenmiştir:

a- Malul Personele Ödenen Nakdî Tazminat

- İç güvenlik ve asayişin korunması veya kaçakçılığı men, takip ve tahkiki konularında görevli olanlar, bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle yaralanarak sakat kalmaları,
- Devlet güçlerini sindirme amacına yönelik saldırılara maruz kalıp yaralanmaları/sakat kalmaları halinde malul personele en yüksek devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarının %25'inden %75'ine kadar maluliyet derecesine¹ göre nakdî tazminat ödenmektedir.

b- Bakıma Muhtaç Malul Personele Ödenen Nakdî Tazminat

Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malul (bakıma muhtaç) olanlara ise en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dahil) 200 katı tutarında tazminat ödenmektedir.

c- Şehit Ailelerine Ödenen Nakdî Tazminat

2330 sayılı Kanun kapsamında belirtilen hallerde şehit olan veya bu görevler esnasında yaralanarak bilahare şehit olanların geride kalan eş, çocuk, anne ve babalarına en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dahil) 100 katı tutarında ilgili Bakanlık (Kuv.K.lıkları için Milli Savunma Bakanlığı, J.Gn.K.lığı ve S.G.K.lığı için İçişleri Bakanlığı) tarafından nakdî tazminat ödenir.

2- Terörle Mücadele Kapsamında Nakdî Tazminat

3713 sayılı Kanun, silahlı kuvvetler mensuplarının yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanarak malul olanları ve hayatını kaybedenleri kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır. Malul olan personele,

¹ Türkiye'de maluliyet dereceleri, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)'nce oluşturulan sağlık kurulu tarafından belirlenmektedir. Fakat maluliyet, ülkemizde sosyal güvenlik sistemlerinde yeterince yer almamakta ve farklı kurumlarca farklı kriterlerde belirlenen maluliyet oranları nedeniyle çalışma hayatında çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin SGK, bazı parametreleri (yaş, iş kolu, arıza ağırlık ölçüsü vb.) göz önüne alarak maluliyet oranlarını belirlerken; bazı sağlık kurumlarında ise yalnızca arıza ağırlık ölçüsünün belirlenmesi bireylerin alacakları tazminatlarda eşitsizliğe ve hak kaybına yol açmaktadır (Sözen vd., 2009:124).

kesin raporu almalarının uzaması halinde, tazminatın ödenme usullerine göre olay tarihi itibarıyla belirlenen miktarın asgari oranı üzerinden avans ödemesi yapılmaktadır.

3- Yurtdışında Görevli Personele Nakdî Tazminat

2453 sayılı Kanun’da yer alan düzenlemeler şu şekildedir:

a- Yurt dışında sürekli görev veya her türlü geçici görev nedeniyle bulunan Türk uyruklu kamu personelinin; bu görevlerinden dolayı (görevleri sona ermiş olsa bile) yurt dışında maruz kaldıkları tedhiş veya uğradıkları suikast sonucu ölen, malul olan ya da yaralananları ve

b- Anayasanın 92’nci maddesi veya Türkiye’nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca ya da 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu’nun Ek 10’uncu maddesi gereğince görevlendirilenler ile yabancı ülkeler veya uluslararası sahalarda yapılan eğitim, tatbikat, manevra veya harekât sırasında bu görevin başlangıcından bitimine kadar geçen süre içerisinde ölen, malul olan ve yaralananları kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

4- Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Çerçevesinde Nakdî Tazminat

Sınır birlikleri personeli, 3497 sayılı Kanun ile verilen görevlerin ifası sırasında veya bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile, yaptıkları hizmet nedeniyle veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma/hastalık sonucu ölmeleri veya malul olmaları veya yaralanmaları halinde haklarında 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

5- Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Kapsamında Nakdî Tazminat

2629 sayılı Kanun;

a- Pilot, silah sistem operatörü ve bunların adaylarıyla uçuş ekibi personelinin uçuş hizmet faaliyetlerinden,

b- Paraşütçü ve paraşütçü adaylarının uçuş faaliyetleri ile paraşüt atlayışlarından,

c- Denizaltıcı, dalgıç ve kurbağa adamlar ile bunların adaylarının denizaltı, dalgıç ve kurbağa adam hizmet faaliyetlerinden ve

d- Hangi meslek ve sınıftan olursa olsun; vazifeli olarak askeri uçak veya askeri maksatla kullanılan uçak ve denizaltıda bulunan askeri personel ile bir askeri hizmetin ifası için bu vasıtalarda bulunanlar, uçak veya denizaltıda buldukları esnada veya paraşütle atlayış faaliyetlerinden dolayı malul veya şehit olanları kapsamaktadır.

Şehit olan personelin varislerine, en yüksek devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 60 katı tutarında nakdi tazminat en son görev yaptığı birlik komutanlığınca yapılır.

Malul olan personelin kendisine, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu uyarınca vazife malulü olanlar hakkında esas alınan 13/7/1953 gün ve 1053 sayılı “*Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkındaki Nizamname*” de gösterilen 6 derece üzerinden ve maluliyet derecelerine göre kıstas aylığının 60 katı miktarının aşağıdaki tablodaki tazminat oranları miktarındaki para, tazminat olarak ödenmektedir.

Tablo 1. *Maluliyet Derecelerine Göre Tazminat Oranları*

Maluliyet Derecesi	Tazminat Oranı
1	% 75
2	% 65
3	% 65
4	% 45
5	% 35
6	% 25

Kaynak: 2629 s.k. md. 14.

Yaralanma ve maluliyet durumları bu derecelerden herhangi birine girmeyip görevlerinden ayrılmalarına neden olmuş ise, belirtilen miktarın %20’si tutarında maddî ve manevî tazminat ödenmektedir. Bu tazminatın tespitine esas tutulacak kıstas aylığı, tazminat verilmesine dair karar tarihindeki kıstas aylığıdır.

C- Sosyal Güvenlik Kurumunca Yapılan Ödemeler

1- Şeref Aylığı

1005 sayılı Kanun kapsamında, Milli mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları

ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore’ye ayak bastığı Ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore’de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına ve 1974 yılında 1’nci (Temmuz) ve 2’nci (Ağustos) Barış Harekâtına Kıbrıs’ta fiilen görev alarak katılmış olan Türk vatandaşlarına aylık bağlanmaktadır.

Bu aylık, vatanî hizmet tertibinden 5.750 gösterge rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen memur maaş katsayısı ile çarpılmasından bulunacak miktardadır. Hak sahibinin ölümü halinde bu aylık, dul eşe %75 oranında bağlanmakta, ancak dul eşin tekrar evlenmesi halinde kesilmektedir. Yukarıda belirtilenlerden herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan gelir veya aylık bağlanmadığı gibi, zorunlu olarak sosyal güvenlik kurumlarından birine tâbi olmayı gerektiren bir işte de çalışmadığını belgelemek suretiyle yazılı talepte bulunan hak sahiplerinin aylıkları ise yazılı taleplerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aydan geçerli olmak üzere ve bu durumları devam ettiği müddetçe 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgari ücret tutarı (dul eşler için bu tutarın %75’i) esas alınarak ödenmektedir. Vatanî hizmet tertibinden bağlanan aylıklar hiç bir suretle haczedilememektedir.

Aşağıdaki tabloda Mart 2013 ayı için geçerli olan maaş miktarı ve bu maaştan almaya hak kazanan gazi ve dul eşi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 2. 1005 Sayılı Kanuna Göre Hak Sahibi Kişi Sayısı ve Aylık Tutarı (Mart 2013)

	Hak Sahibi Kişi Sayısı	Aylık Tutarı (TL)	
		Herhangi Bir Sosyal Güvenliği Olan	Herhangi Bir Sosyal Güvenliği Olmayan
Kıbrıs Harbi Gazisi	30.103	444,20	699,61
Kore Harbi Gazisi	4.584	444,20	699,61
İstiklal Harbi Gazisi Dul Eşi	536	333,15	524,71
Kıbrıs Harbi Gazisi Dul Eşi	4.693	333,15	524,71
Kore Harbi Gazisi Dul Eşi	8.049	333,15	524,71
Toplam	47.965		

Kaynak: (SGK Aylık İstatistik Bültenleri-Mart 2013, Tablo-14 ve Tablo-15’den derlenmiştir.)

2- Vazife Malulü Aylığı

5434 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanun kapsamında bulunan subay, astsubay, uzman jandarma, sivil memur, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerin vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatlarını kaybetmeleri halinde bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine; hizmet süresi 30 yıla kadar olanlara 30 yıl hizmet yapmış gibi, hizmet süresi 30 yıldan fazla olanlara ise fiili ve itibari hizmet süresi toplamı üzerinden aylık bağlanmaktadır. Buldukları derecenin bir üst derecesi olmayanlar için o derecenin üç ilerisindeki kademe göstergesi, üç ilerisindeki kademe göstergesi olmayanlar için de o derecenin son kademe göstergesinin prime esas kazancı esas alınır. Vazife malullüğü gerektiren sebeplerle malul olan subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara hizmet süresi ve malullük derecesi üzerinden, erbaş/erlere ise öğrenim durumlarına göre hesaplanan miktarlarda aylık bağlanmaktadır. Maluliyet derecelerine göre eklenecek zam nispet oranları, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. Maluliyet Derecelerine Göre Zam Nispeti Oranları

Maluliyet Derecesi	Zam Nispeti
1	% 30
2	% 23
3	% 15
4	% 7
5	% 3
6	% 2

Kaynak: 5510 s.k. md. 47.

3- Emsal Aylığı

Emsal aylığı; 3713 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanan malul veya şehit subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşlara görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan az olmayacak şekilde SGK tarafından ödenmektedir. Yani terörle mücadele nedeniyle malul olan personelin daha önce almış olduğu aylık miktarında veya üstünde bir maluliyet maaşı alması güvence altına alınmıştır. Fakat bu maluliyet maaşı, 5434 sayılı Kanun'da maluliyet derecesine göre artan oranlarda belirlenmekteydi.

Tarafımızca eski uygulamanın daha âdil olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü malul olmayan personelle malul personel arasında hiçbir maddî farkın olmaması, malul personelce bazı haklı sorgulamalara yol açacaktır. Bu ise sosyal adaletin ve barışın sarsılmasına yol açabilir. Özellikle asker personelin bu gibi adaletsiz uygulamalara maruz kalması, güvenlik konusunda çeşitli zafiyetlere yol açabilecektir. Malul personele feda etmiş olduğu sağlığının karşılığında, normal (maluliyeti olmayan) personelden daha fazla imkânların sağlanması, sosyal güvenlik sistemlerinin en temel görevlerinden birisidir.

4- Derece Yükseltilmesi ve Kademe İlerlemesi

5434 sayılı Kanun Ek 77’nci md. gereğince; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli subaylar, sözleşmeli astsubaylar dul/yetimlerine ya da kendilerine bağlanan aylıklar, kendisinden aylık bağlananların ya da kendilerinin emsalleri esas alınarak, her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tâbi tutulmaktadır. Bu şekilde yükseltilecek aylıklarda azamî rütbe tavanı, subaylarda (Öğrenim durumuna bakılmaksızın astsubaydan subay olanlar dahil) kıdemli albaydır. Kıdemli albaylar ile general/amirallere bir üst rütbenin aylığı bağlanmaktadır. Astsubaylar ve uzman jandarmalarda yükselebilecekleri azamî derece ve kademe, 926 sayılı Kanun’da yer alan aylık gösterge tablolarında belirtilen en yüksek derece ve kademedir. Uzman erbaşların aylık yönünden yükseltilmeleri 3269 s.k.’nın 16’ncı maddesinde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.

Sivil iştirakçiler ile erbaş/erlere uygulanacak azamî derece ve kademe ise öğrenim durumları ve hizmet sınıfları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre yükselebilecekleri derece ve kademedir. Derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi, kendisinden aylık bağlananların rütbe, kıdem ve unvanlarında herhangi bir değişikliği gerektirmemektedir. 5434 sayılı Kanun Ek 77’nci md. kapsamında; her yıl kademe ilerlemesi ve her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulandan, başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamak için gereken hareketi yapamayacak derecede malul olanlara, asgari ücretin net tutarının iki katı miktarındaki para aylıklarına ek olarak ödenmektedir.

5- Emekli İkramesi

SGK iştirakçisi personelden 3713 ve 2629 sayılı Kanun'larda belirtilen sebeplerden dolayı malul olanların kendisine veya şehit olanların hak sahiplerine, en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden 30 yıl hizmet yapmış gibi "Emekli İkramesi" ödenmektedir. Yani 30 yıldan daha az süreli hizmeti olan personel, sanki 30 yıl hizmet yapmış gibi değerlendirilmekte ve buna göre emekli ikramiyesi almaya hak kazanmaktadır. 30 yıldan daha fazla süreli hizmeti bulunan personele veya yakınlarına ise bu süre üzerinden emekli ikramiyesi verilir.

6- Ek Ödeme

5510 ve 5434 sayılı Kanun'lar gereğince; harp/vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle harp/vazife malulü olan personelin kendisine veya hayatını kaybeden personelin dul ve yetimlerine SGK tarafından aylık bağlanmaktadır. Bağlanan bu aylığa esas olan tarihten geçerli olmak üzere, başvuru tarihini izleyen yılın en geç ilk üç ayı içinde ve takip eden her yıl "Ek Ödeme" yapılmaktadır.

İlk ödeme, maaşa bağlanma tarihi ile o yılın Aralık ayı sonuna kadar geçen süre için yapılmakta, ay farkları yıllık miktarın on ikiye bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır (5434 s.k. Ek md. 79). Malul personelin ölümü halinde, en son yılda aldığı pay tutarının 5 katı, bir defaya mahsus olarak dul ve yetim aylığı bağlanacaklara eşit miktarda paylaştırılmak üzere yardım olarak ödenmekte ve kesilmektedir.

7- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunca Sağlanan Yardımlar

3713 sayılı Kanun md. 22 gereğince; terör olaylarının etkisiyle zarar gören, can ve mal kaybına uğrayan vatandaşlara, "Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu"ndan öncelikle yardım yapılmaktadır. Bu fondan ilk ve orta öğrenim çağındaki şehit çocuklarının öğrenim masrafları da karşılanmaktadır. Yardımın kapsam ve ölçüsü, fonun mahallî yetkililerince belirlenecek miktarı aşmamak kaydıyla Fon Kurulunca tespit edilmektedir.

Ayrıca 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 2'nci maddesine; *"Her türlü afetten zarar görenler ve şehit*

yakınları ile gaziler ise, Fon Kurulu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılır.” hükmü eklenerek gazi ve şehit yakınlarının bu fondan yararlandırılması sağlanmıştır.

D- Vergi İndirimi ve Muafiyetler

1- Gelir Vergisi İndirimi

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 3239 sayılı Kanunla değişik 31’nci maddesi kapsamında çalışma gücünün asgari %80’ini kaybetmiş bulunanlar, 1’nci derece özürlü; %60’ını kaybedenler 2’nci derece özürlü; %40’ını kaybetmiş olanlar ise 3’üncü derece özürlü sayılmaktadır. Bu çerçevede malul personele 2012 yılında; 1’nci derece için 800 TL, 2’nci derece için 400 TL, 3’ncü derece için 190 TL yıllık vergi indirimi uygulanmaktadır.

193 sayılı Kanun madde 26 kapsamında;

- Harp malullüğü zamları,
- Şehit dul ve yetimlerine *şehit dul ve yetimi* sıfatıyla yapılan bilumum ödemeler,
- Vatan hizmetleri tertibinden bağlanan aylıklar ile ödenen mükâfatlar gelir vergisinden muafır.

2- Mesken Vergisi Muafiyeti

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu hükümlerine göre gazi, şehit dul ve yetimlerine ait Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²’yi geçmeyen tek meskeni (intifa hakkına sahip olunmaması dâhil) olması halinde, bu meskenlere ait vergi oranlarını sıfıra indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Vergi indirimi uygulamasından yararlanmak için konutun bulunduğu yerdeki belediye başkanlıklarına başvurulmalıdır.

3- Meskende Tüketilen Elektrik Enerjisi Ücretinde İndirim

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği gereğince; SGK tarafından kendilerine aylık bağlanan malul gazilerin ve şehit yakınlarının ikamet ettikleri konutta tükettikleri elektrik enerjisi ücretine %40 oranında indirim uygulanmaktadır.

4- Meskende Tüketilen Su Ücretinde İndirim

1005 ve 3292 sayılı Kanun'lara göre aylık bağlananlar ile şehit dul ve yetimi sıfatıyla aylık veya gelir bağlanmış bulunanlara, belediyelerce tahakkuk ettirilecek su ücretinde %50'den az olmamak üzere indirim uygulanmaktadır. Bu oran, belediyelerce asgari oran olarak kabul edilmekte ve %100'e kadar artırılabilir.

5- Silah Bulundurma ve Taşıma Ruhsatının Harçtan Muaf Tutulması

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun (md. 7/5) gereğince; 5434 sayılı Kanun'un 64'üncü maddesine, 2330 sayılı Kanun'a, 2453 sayılı Kanun'a, 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'a, 2629 sayılı Kanun'a, 926 sayılı Kanun'a ve 3713 sayılı Kanun'a göre aylık bağlananlara ait silahların, barışta veya olağanüstü hallerde iç güvenlik ve asayişin sağlanmasına yönelik her türlü faaliyet, eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik veya grup halinde intikaller sırasında veya bu harekât ve hizmetlerin sebep ve etkileri ile hayatlarını kaybedenlerin ana, baba, eş ve çocuklarına bu kişilerden intikal eden ateşli silahlar ile yukarıda sayılan kanunlara göre aylık bağlanmamış olsa bile bu şekilde yaralananlara ait ateşli silahların taşınmasına veya bulundurulmasına yetki veren kayıt ve belgeler her türlü resim, vergi ve harçtan muaf tutulmaktadır.

6- Ulaşım Araçlarından Ücretsiz İstifade

SGK'ca şeref aylığı bağlanan muharip gaziler ve eşlerine; ayrıca terörle mücadelede ve diğer görevler sırasında malul olan ve kendilerine malul maaşı bağlanan personel ile eş ve çocuklarına, Devlet Demiryolları, Türkiye Denizcilik İşletmeleri iç hat vasıtalarında 1'nci mevkide ve belediye vasıtalarında ücretsiz seyahat edebilmeleri için SGK'ca "Ücretsiz Seyahat (SERBEST) Kartı" verilmektedir (1005 sk. md. 2 ve 3713 s.k. md. 21/d). Hak sahiplerine maaş bağlanmasını müteakip ücretsiz seyahat kartı ulaşmamışsa dilekçe ve iki adet fotoğrafla birlikte Sosyal Güvenlik Kurumu Kamu Görevlileri Emeklilik İşlemleri Daire Başkanlığı (Ankara) adresine müracaat etmeleri gerekmektedir.

E- Gazi ve Şehit Çocuklarına Yönelik Eğitim Destek Hizmetleri

Türkiye'de gazi ve şehit ailelerine yönelik eğitim destek hizmetleri sadece

gazi ve şehit çocuklarına sağlanmaktadır. Aslında genç yaşta ya da okuma arzusunda olan malul gaziye, malul gazi eşine veya şehit eşine de bu tür eğitim destek hizmetleri sağlanabilir. Uygulamada gazi ve şehit çocuklarına sağlanan yardım ve destekler aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

1- Sosyal Güvenlik Kurumunca Sağlanan Öğrenim Yardımı

5434 sayılı Kanun Ek 79’ncu maddesi gereğince malul veya şehit olan personelin öğrenim görmekte olan çocuklarına; ilköğretim öğrencileri için 1250, lise öğrencileri için 1875 ve yükseköğrenim öğrencileri için 2500 gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar her ay eğitim ve öğretim yardımı yapılmaktadır.

Buna göre 2013 yılı için yıllık; ilköğretim öğrencileri için 1.073,84 TL, lise öğrencileri için 1.610,75 TL ve yükseköğrenim öğrencileri için ise 2.147,67 TL miktarında öğrenim yardımı yapılmaktadır. Bu yardımlar yılda bir kez olmak üzere Ekim ayında topluca ödenmektedir. Öğrenim yardımı için, bir dilekçeye öğrenim belgesi eklenmek suretiyle SGK’ya müracaat edilmesi gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda SGK tarafından sağlanan bu yardımların yıllara göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4. SGK Tarafından Sağlanan Öğrenim Yardımı

Eğitim ve Öğretim Yılı	Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı(TL)
2002-2003	8.630	2.753.997
2003-2004	9.161	3.679.141
2004-2005	10.059	4.214.291
2005-2006	8.946	5.300.006
2006-2007	10.434	6.671.748
2007-2008	12.725	8.997.090
2008-2009	13.217	12.418.518
2009-2010	13.917	14.402.196
2010-2011	14.852	16.600.743
2011-2012	17.212	22.780.909

Kaynak: (SGK Aylık İstatistik Bültenleri-Mart 2013, Tablo-17)

2- Terörle Mücadele Kapsamında Sağlanan Burs

3713 sayılı Kanun md. 21/1 gereğince; terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve şehit olanların çocuk-

larına yükseköğrenimleri süresince devlet tarafından “Karşılıksız Burs” verilmektedir.

3- Parasız Yatılı Eğitim Yardımı

2684 sayılı İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun (md. 5/1) gereğince; durumları 5434 sayılı Kanun md. 65/d, 2330 sayılı Kanun, 2453 sayılı Kanun kapsamına uyan kişilerin çocuklarından, Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilecek kontenjan kadarı sınavsız olarak parasız yatılı öğrenciliğe alınmaktadır. Ancak bu öğrenciler, özel giriş sınavı ve kayıt kabul şartları bulunan eğitim/öğretim kurumlarına alınabilmeleri için, bu kurumların kayıt/kabul şartlarını taşımaları ve sınavlarını kazanmaları gerekmektedir.

4- Askeri Okullara Öncelikle Alınma

Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına, Askeri Liselere ve Bando Astsubay Hazırlama Okuluna girecek adaylardan şehit, malul gazi ve muharip gazi çocuklarına %5’lik bir ilave kontenjan verilmektedir. Bu öğrencilerden; Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına ve Askeri Liselere gireceklerden diğer adaylar için tespit edilen baraj puanının %90’ını alanlar, Bando Astsubay Hazırlama Okullarında ise %85’ini alanlar, öğrenci alım işlemlerini yürüten Komutanlıklar tarafından ikinci aşamaya davet edilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

5- Kredi Yurtlar Kurumu Yurtlarından İstifade Etme İmkânı

2330 sayılı Kanun md. 7 gereğince; bu Kanun da yazılı hallerde çalışmayacak derecede malul olanların veya ölenlerin çocukları, devlete ait yatılı okul ve eğitim kurumlarında yönetmelikte tespit edilecek esaslara göre ücretsiz olarak okutulmaktadır. Ayrıca bu öğrenciler içerisinde yükseköğrenim yapmakta olanlar, devlete ait yurtlar ile yükseköğrenim kredilerinden öncelikle yararlanmaktadır. Her öğrenim dönemi içinde iki defa sınıfta kalanlar yukarıda sayılan bu haklardan yararlanma hakkını kaybetmektedir.

6- Yükseköğretimde Okuyan Malul Gazi ve Şehit Çocuklarından Katkı Payı Alınmaması

2008/14110 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince; 5510 (md. 47),

2330, 2453, 2629, 3713 sayılı Kanun’lar kapsamında şehit olanlar ile 3713 sayılı Kanun kapsamında malul olanların çocuklarından yükseköğretim kurumlarında öğrenci katkı payı alınmamaktadır.

7- Malul Gazi ve Şehit Çocuklarının Özel Öğretim Kurumlarından Ücretsiz İstifadesi

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu md. 13 gereğince; özel öğretim kurumları, toplam öğrenci sayılarının %3’ü oranında öğrenciyi ücretsiz olarak okutmaktadır. Ayrıca Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz veya Burslu Okutulacak Öğrenci ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik’in 5. maddesinde yer alan; “*Ücretsiz okutmada şehit ve malul gazi çocuklarına öncelik verilir.*” hükmü gereğince öncelik, şehit ve malul gazi çocuklarına verilmiştir.

8- İlköğretim Okullarına Kayıt

Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan 2007/45 numaralı Genelge ile ilköğretim kurumlarına kaydedilecek veya okullar arasında nakledilecek malul gazi, muharip gazi veya şehit çocuklarına, talepleri halinde istedikleri okullarda öğrenim görebilme imkânı sağlanmıştır.

9- TSK Mehmetçik Vakfı Öğrenim Yardımı (Erbaş, Er)

Ölüm veya maluliyet yardımına hak kazanan Mehmetçiklerin ölüm veya maluliyet tarihinden önce doğmuş çocukları ile bu tarihte ana rahminde olup, müteakiben doğan çocuklarına aşağıda belirtilen sürelerde aylık olarak ödenen yardım türüdür (TSK Mehmetçik Vakfı, 20.01.2013). 2013 yılı (1 Ocak-30 Haziran dönemi) için öğrencilere;

a- Okul öncesi, İlköğretim öğrencisi, ilköğrenimi müteakip öğrenimine devam edemeyen çocuklara 18 yaşını tamamlayana kadar 330 TL,

b- Lise veya dengi öğrenim gören çocuklara 20 yaşını tamamlayana kadar 485 TL,

c- Ön lisans düzeyinde öğrenim gören çocuklara 25 yaşını, lisans ve lisansüstü düzeyinde öğrenim gören çocuklara 26 yaşını tamamlayana kadar ve öz gereksinimlerini yerine getiremedikleri, başkalarının bakım ve yardımına muhtaç oldukları devlet hastanelerince Sağlık Kurulu Raporu ile belgelenen hasta ve engelli çocuklara hastalık ve engellilik durumları devam ettiği sürece 620 TL miktarında yardım yapılmaktadır.

Ayrıca “Bakım ve Öğrenim Yardımı” almaya hak kazanan lisans ve lisansüstü öğrenim yapan öğrencilere; öğrenim yaptığı üniversite veya yükseköğrenim kurumunun belirlediği harç bedelleri ödeme dekontunu göndermesini müteakip, bu miktar vakıf tarafından öğrenciye geri ödenmektedir. Bunun yanında söz konusu öğrencilere bir aylık bakım ve öğrenim yardım bedeli kadar yılda bir defa Ocak ayı içerisinde “Kitap ve Kırtasiye Yardımı” yapılmaktadır.

F- İstihdam İmkânları

1- İş Temini

3713 sayılı Kanun kapsamındaki olaylarda terör eylemleri nedeni veya etkisiyle çalışamayacak derecede malul kalan kamu görevlileri, Türk Silahlı Kuvvetleri/Emniyet Genel Müdürlüğü/Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesindeki okullarda okuyan öğrenciler veya bu kurumların nam ve hesabına öğrenim görmekte olanlar, erbaş ve erler, geçici köy korucuları ve hatta sivil vatandaşlardan;

a- Malul olanların,

- Kendilerinin (çalışabilir durumda ise),
- Eş veya çocuklarından birisinin (malul çalışamayacak durumda ise),
- Eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisinin,

b- Şehit olanların,

- Eş veya çocuklarından birisi ile ana, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişinin;
- Ana, baba ve kardeşi bulunmaması durumunda eş veya çocuklarından toplam iki kişinin;
- Eş veya çocuğunun bulunmaması durumunda ana veya babası ile kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişinin,
- Ana veya babanın bu hakkı kullanmaması durumunda ise bir diğer kardeşi olmak üzere toplam iki kişinin,

genel, katma ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlarla mahalli idareler ve sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan her nevi teşebbüs veya bağlı ortaklıklar, 657 sayılı Kanuna tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel ve sürekli işçi kadrolarınının %2'sini istihdamı için ayırmak zo-

rundadır. Söz konusu kurum/kuruluşlar, bu madde hükümleri çerçevesinde belirlenecek kişileri işe almak/atamak zorundadırlar (3713 s.k. Ek madde-1).

2- Devlet Memuru Olarak Görev Yapanların Tayini

25.06.1983 tarih ve 18088 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik” Ek md. 2 gereğince; terörle mücadele malul veya şehit olanların devlet memuru olarak görev yapan eş, çocuk, anne/baba ve kardeşlerinin çalışmış oldukları kurum veya kuruluşların hizmet birimleri olan yerlerle sınırlı olmak üzere atanma taleplerinin yerine getirilmesi (kadro imkânları da göz önünde bulundurulmak kaydıyla) öncelikle yerine getirilmektedir.

G- Konut Kredisi ve Konut Tahsisi

1- Toplu Konut Fonundan Faizsiz Konut Kredisi ve TOKİ Konutlarından Kurasız Yararlanma İmkânı

3713 sayılı Kanun md. 21 gereğince, terör eylemlerine muhatap olmak suretiyle yaralanarak malul olan TSK mensupları, erbaş ve erler ile sivillerden öncelik sıralamasına göre;

- Maaş bağlanan malulün kendisine,
- Malulün kendisi hayatta değilse, maaşa bağlanan dul eşine,
- Eşi hayatta değil veya evlenmişse, maaşa bağlanan çocuklarına müştereken ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu, 2330, 2566, 2453, 2629 ve 926 sayılı Kanunlar kapsamındaki görevler nedeniyle şehit olanlar ile barışta ve olağanüstü hallerde yapılan tatbikat ve manevralar sırasında bu harekât ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle hayatlarını kaybedenlerin öncelik sıralamasına göre,
- Maaşa bağlanan dul eşine,
- Eşi hayatta değilse veya evlenmişse, maaşa bağlanan çocuklarına müştereken,
- Bunlar bulunmadığı takdirde, maaşa bağlanan bakmakla yükümlü olduğu baba/anasına

fondan kredi verilir. Bu kredi, hak sahiplerine bir defaya mahsus olmak

üzere ve sadece konut sahibi yapmak amacıyla verilir (21.09.1991 tarihli ve 20998 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Toplu Konut Fonu'ndan Şehit Aileleri, Malulleri ile Dul ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Yönetmeliği).

Toplu konut kredisi miktarı her yıl Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Türkiye geneli için ilan edilen yıllık tüketici fiyat artış oranı dikkate alınarak artırılmaktadır. Bu miktar, 2013 yılı için 73.000 TL olarak belirlenmiştir (www.toki.gov.tr, 08.04.2013).

2- Kira Yardımı ve Kamu Konutlarından Yararlanma (Erbaş ve Erler hariç)

3713 sayılı Kanun 21'inci madde (b) fıkrası gereği; yurtiçinde ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, şehit olanların (erbaş/er hariç) aylığa müstahak dul/yetimleri Kamu Konutları Kanunu'nda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam ederler. Bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgâh olarak kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli 10 yıl süre ile devletçe karşılanır. Yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurtdışı kira bedelleri de istekleri halinde bir yıl süre ile devletçe karşılanır. Kira dışı giderler kiralayana aittir.

H- Diğer Sosyal Haklar

1- İdari İzin Verilmesi

2005/27 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereğince; kamu kurum/kuruluşlarında görevli olan malul gaziler ve eşleri 19 Eylül Gaziler Gününde; şehit eş ve çocukları ile anne, baba ve kardeşleri ise 18 Mart Şehitler Gününde idari izinli sayılmaktadır.

Ayrıca 2002/58 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca; ulusal düzeyde kabul edilen 10-16 Mayıs Engelliler Haftasının ilk günü ile 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde kamu kurum/kuruluşlarında görev yapan tüm özürlüler idari izinli sayılmaktadırlar. Bu haktan “Özürlü Kartı”na sahip veya nüfus cüzdanında özürlülük bilgisi yer alan gaziler de yararlanabilmektedir.

2- Madalya ve Berat Verilmesi

2933 sayılı “Madalya ve Nişanlar Kanunu” ve “TSK Personeline Devlet Övünç Madalyası Teklif Edilmesi Hakkında Yönerge” kapsamında değerlendirilen malul gazi personele ve şehit olan personelin kanuni varislerine “Devlet Övünç Madalyası ve Beratı” verilmektedir.

3- TSK Sosyal Tesisleri Ve Özel/Yerel Eğitim Merkezlerinden İstifade Etme

Malul gazi veya şehit olan muvazzaf subay, yedek subay (3713 s.k.’ya tabi olanlar), astsubay, uzman jandarma dul ve yetimleri (anne, baba dâhil) kendilerine verilen TSK Kimlik Kartı ile orduevleri ve askeri sosyal tesislerden yararlanabilmektedir. Bunun yanında TSK sosyal tesislerinden istifade eden malul gazi ile ailesinden ve şehit ailesi fertlerinden günübirlik giriş ve otopark ücreti alınmamaktadır. Ayrıca şehit eş ve çocuklarına TSK özel veya yerel eğitim merkezlerinden yararlanmada ek puan verilerek suretiyle avantaj sağlanmaktadır (www.tsk.tr, 01.07.2012).

4- TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezinden İstifade Etme

Balıkesir ili, Ayvalık İlçesinde bulunan, TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezinden, malul gazi, harp malulü gaziler ile TSK’da görev yaparken yaralanarak tedavileri devam eden personelden GATA Komutanlığı tarafından haklarında “TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkez K.ılığında Rehabilite Edilmesi Uygundur” raporu düzenlenen Sb., Astsb., Uz.J., Uz.Erb., Erbaş/Erler ve aileleri istifade etmektedirler. Malul/Muharip gazi evli ise eş ve çocukları, bekâr ise anne, baba ve bekâr kardeşleri ile birlikte tesisten yararlanabilmektedir.

Rehabilitasyon merkezinden TSK mensubu şehitlerin eşleri, çocukları, anne/babaları ile anne/babanın refakatinde bulunan şehit personelin 18 yaşını doldurmamış erkek kardeşleri ve evlenmemiş kız kardeşleri de birlikte yararlanabilmektedir. Rehabilitasyon merkezi, 02 Mayıs-27 Ekim tarihleri arasında 10 günlük, diğer tarihler arasında ise 13 günlük dönemler halinde şehit ailelerine hizmet vermektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

5- Müze ve Ören Yerlerinden Ücretsiz İstifade Etme

Gaziler ve şehit dul/yetimleri “Müze ve Ören Yerlerine Girişlerde Uygulanacak Usul ve Esaslar Yönergesi” esaslarına göre, Turizm ve Kültür Bakanlığına ait tarihî ve turistik yerlerden ücretsiz olarak istifade edebilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

6- Hususî Damgalı Pasaport Verilmesi

5682 sayılı Pasaport Kanunu’na göre; aylıkları, emsalleri esas alınarak yükseltilmesi suretiyle 1, 2 veya 3’üncü maaş derecesine gelen

Vazife veya harp malullerinin;

- Kendilerine ve eşlerine,
- Yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına,
- Yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına

Şehit olanların;

- Eşlerine,
- Yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına,
- Yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına

talepleri halinde diğer şartları da taşımaları kaydıyla “Hususî Damgalı Pasaport” verilmektedir.

7- Malul veya Şehit Askerin Kendisinden Sonra Silah Altına Alınacak İlk Kardeşinin Askerlik Hizmetinden Muaf Tutulması (Yd.Sb., Erbaş/Erlere)

1111 sayılı Askerlik Kanunu (md. 10/9) gereğince; askerlik hizmetini yerine getirmekte iken ölen, akıbeti meçhul kalan, hakkında gaiplik kararı alınan veya maluliyet aylığı bağlanmasını gerektirecek biçimde malul olanların kardeşlerinden biri, istekli olmadıkça silah altına alınmamakta veya silah altında ise terhis edilmektedir. Bu haktan; 1076 sayılı Kanun’a tâbi yedek subaylar ile 1111 sayılı Kanun’a tâbi erbaş ve erlerin kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir.

8- Malul veya Şehit Personelin Kardeşlerinin veya Çocuklarından Birinin Yerli Askerlik Şubelerine Yakın Bir Yerde Askerlik Hizmetini Yapması (TSK ve Kamu Personeli)

Terörle mücadele esnasında malul veya şehit olan TSK mensupları ile devlet memurlarının oğulları veya kardeşlerinden biri acemi eğitimlerini müteakip yerli askerlik şubelerine yakın birliklere tertip edilmektedir. Bu talep askerliğin her safhasında yapılabilmektedir. Hak sahibi personel veya ailesi, yerli askerlik şubesine yakın bir birliğe tertip edilmesini istediği oğlu veya kardeşi için öncelikle askerlik şubesi başkanlığına, bu başvuru için geç kalınmışsa, eğitim birliğine veya oğlu/kardeşin mensup olduğu Kuvvet Komutanlığına müracaat etmesi gerekmektedir.

II- GAZİ VE GAZİ AİLELERİNE SAĞLANAN SOSYAL HAKLAR

A- Kurumsal Sağlık Hizmetleri

1- Yedek Subay, Erbaş ve Erlere Dönük Sağlık Hizmetleri

2330 sayılı Kanun (md. 7) kapsamında yer alan yedek subay, erbaş ve erlerden askerlik yükümlülüğü sona ermiş olup, henüz herhangi vazife malullüğü maaşı bağlanmamış olanlardan tedavileri devam edenlerin; maruz kaldıkları hastalık, yaralanma veya sakatlanmalardan dolayı tedavilerini sürdürmek üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri, ikametgâhına en yakın askerlik şubeleri tarafından sağlanmaktadır.

Sevk edilen hasta ile sevk edildikleri yerlere bir kimse refakatinde gitmesinin resmî tabip raporuyla belgelenmesi durumunda refakatçisine; gidiş ve dönüş yol ücreti ile gidiş ve dönüş süresi için gündelik, sevk eden askerlik şubesi tarafından peşin veya avans olarak ödenmektedir. Ayrıca ambulans veya özel vasıtalarla hastaneye sevk edildikleri resmî tabip raporuyla belirlenenlere, ambulans ve özel vasıta ücretleri yerel rayiç bedel üzerinden MSB bütçesinden karşılanmaktadır.

2- Yedek Subay, Erbaş-Er, Askeri Öğrenci ve Aile Fertleri İçin Sağlık Hizmetleri

211 sayılı İç Hizmet Kanunu’nun 70’inci maddesine göre; harp ve vazife malullüğünü gerektiren sebeplerden dolayı sakat kalan subay, askeri memur, astsubay, uzman jandarma, TSK’da görevli devlet memuru, askeri

öğrenciler ile bunların aile fertleri tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerden istifade etmektedir. İlgili mevzuat hükümlerine göre SGK tarafından bunların tedavi giderleri karşılanmaktadır.

3- Terör Eylemlerinden Dolayı Yaralananların Tedavileri

Herhangi bir terör eylemi nedeniyle yaralananların tedavileri devletçe ücretsiz olarak karşılanmaktadır (3713 sayılı Kanun, md. 22).

4- Gazi, Vazife Malulü, Harp Malulü ve Askeri/Polis Öğrenciler İçin Sağlık Hizmetleri

Yukarıdaki başlıklarda muharip gaziler, vazife malulü, harp malulü, 3713 kapsamındaki terör mağdurları ve askeri öğrenciler ile ilgili kanunlar açıklanmıştır. Ancak 5510 sayılı Kanun md. 69/f bendinde; 1005 sayılı Kanun kapsamındaki muharip gaziler ve eşleri, 3292 sayılı Kanun kapsamında vatanî hizmet tertibinden aylık alanlar, 2330 sayılı Kanun kapsamında nakdî tazminat alanlar, 2828 sayılı Kanun kapsamında korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmeti alanlar, harp malulü aylığı alanlar, 3713 sayılı Kanun kapsamında aylık alanlar ve askeri okullarda okuyan öğrenciler ile emniyet genel müdürlüğü hesabına okuyan öğrenciler olmak üzere tüm hak sahibi kişiler bu kanunda tek bir madde altında toplanmıştır.

Ayrıca 5510 sayılı Kanun md. 63/f gereğince; “Sağlanacak sağlık hizmetleriyle ilgili teşhis ve tedavileri için gerekli olabilecek kan ve kan ürünleri, kemik iliği, aşı, ilaç, ortez, protez, tıbbî araç ve gereç, kişi kullanımına mahsus tıbbî cihaz, tıbbî sarf, iyileştirici nitelikteki tıbbî sarf malzemelelerinin sağlanması, takılması, garanti süresi sonrası bakımı, onarılması ve yenilenmesi hizmetleri” hak sahibi kişilere sunulmaktadır.

5- Bakıma ve Yardıma Muhtaç veya Kimsesiz Gazilere Yönelik Bakım Hizmetleri

3713 sayılı Kanun md. 21/g gereğince; yaşamak için gerekli hareketi yapmaktan aciz olanlar ile kimsesizler, kamu kurum ve kuruluşlarına ait (bunlar bulunmadığı takdirde özel) rehabilitasyon ve bakım merkezleri, yurtlar ve huzurevlerinde parasız olarak (veya masrafları devlet tarafından karşılanmak suretiyle) barındırılmakta ve baktırılmaktadır.

6- Erbaş ve Erler İçin Tedavi Amaçlı İstirahat Süresince Harçlık ve Yol Ücreti Ödenmesi

Tedavilerini müteakip hava değişimi alan erbaş ve erlere, askeri hastane tarafından düzenlenecek “İaşe İlmühaberi”ne istinaden hava değişimi süresinin askerlikten sayılan ilk 3 ayı için Askerlik Şubesi Başkanlıklarınca harçlık ödenmektedir. Hava değişimine gönderilen hastaya, hastane saymanlığınca tren sevk muhtırası verilmektedir. Tren yoksa gideceği yerin rayiç otobüs yol ücreti ve yol süresi kadar iaşe bedeli ödenmektedir. İaşe bedelleri her ay MSB tarafından yayımlanmaktadır. Tekrar hastaneye sevk sırasında ise, Askerlik Şubesi Başkanlıklarınca sevk işlemi yapılarak yol ücreti hak sahibine tahakkuk ettirilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

7- Kurumsal Rehabilitasyon ve Bakım Hizmetleri

Başta malul gazilerimiz olmak üzere hak sahibi tüm TSK personeli ve ailelerine hizmet vermekte olan ve Ankara-Lodumlu’da bulunan TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi’nde malul gazi personelin, her türlü ortopedik (eklem hareket kısıtlıkları, ampüteler, ortez ve protez uygulamaları, sekel bırakan (kalıcı) nitelikte romatizmal hastalıklar, yürüyüş bozuklukları ve diğer ağırlı kas iskelet sistemi hastalıkları vs.) ve nörolojik (omurilik yaralanması, beyin hasarı, inme, sinir sistemi hastalıkları vs.) sakatlık ve maluliyetlerinin rehabilitasyonu yapılmaktadır.

Ayrıca TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi, muayene ve tedavilerini yaptırmak için Ankara dışından gelen malul gaziler ve refakatçileri için bünyesinde 50 Yataklı Otel ile bakıma muhtaç malul gazilerin ömür boyu kalabilecekleri 50 Yataklı Bakım Merkezi de hizmet vermektedir.

B- Sosyal Tazminat Kapsamındaki Ödemeler

1- Özel Harekât ve Operasyon Tazminatı

Görev yerleri itibariyle ek tazminat alan personelden; terörle mücadeleye yönelik görevlerin yapılması sırasında yaralanarak tedavileri devam edenlere, fiilen görev yapma koşulu aranmaksızın ek tazminat ödenmeye devam edilmektedir. Bu ödemeler, hiçbir şekilde 24 ayı geçmemektedir. Yedek subay, erbaş ve erler, emsalleri terhis edilseler bile kendileri terhis

edilmediği sürece 24 aya kadar bu tazminatı almaktadırlar. Kesin İşlemler Sağlık Raporunun alınması ve nakdî tazminat ödenmesi halinde ek tazminat ödenmesine son verilmektedir (375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, madde 28).

C- Sosyal Güvenlik Kurumunca Yapılan Ödemeler

1- Harp Malulü Aylığı

Harp malullerinden; uzman erbaşlara buldukları kademenin üç ilerisindeki kademenin, uzman jandarmalara buldukları rütbenin bir üst rütbesinin aynı kademesinin, subaylarla astsubaylara da yarbay rütbesine kadar (yarbay hariç) bir üst rütbenin aynı kademesinin, yarbaylara albay, albaylara kıdemli albay, kıdemli albay ile general/amirallere bir üst rütbenin, sivil iştirakçilere ise buldukları derecenin bir üst derecesindeki aynı kademenin emekli aylığı bağlanmasına esas gösterge tablosunda karşılığı olan derece veya kademesi üzerinden vazife malullüğü aylığı bağlanmaktadır. Buldukları derecenin bir üst derecesi olmayanlar için o derecenin üç ilerisindeki kademe göstergesi, üç ilerisindeki kademe göstergesi olmayanlar için de o derecenin son kademe göstergesi esas alınmaktadır.

Harp malulü olan erbaş/erler ile TSK’da görevlendirilen sivil görevlilere, öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Kanun 36’ncı maddesinde tespit edilen giriş derece ve kademesinin bir üst derecesindeki aynı kademesinden; bunlardan öğrenim görmemiş olanlara aynı maluliyet derecesinden vazife malulü olan ve 657 sayılı Kanun’un ekli gösterge tablosundaki ilkokulu bitiren iştirakçiye bağlanması icap eden derece ve kademesinin bir üst derecesindeki aynı kademesinden; yine bunlardan 657 sayılı Kanun’a göre devlet memuriyeti yapanların ise memuriyete kazanılmış hak olarak kendilerine uygulanan derece ve kademenin bir üst derecesindeki aynı kademesinden vazife malullüğü aylığı bağlanmaktadır.

Ayrıca harp malullerinin, malullük derecelerine göre aşağıdaki tabloda yazılı göstergelerin, memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda “Harp Malullüğü Zammı” eklenmektedir.

Tablo 5. Harp Malullüğü Zammı İçin Maluliyet Derecelerine Göre Göstergeler

Maluliyet Derecesi	Göstergeler
1	1.100
2	950
3	800
4	600
5	500
6	400

Kaynak: (5510 s.k. md. 47)

Genelkurmay Başkanlığı’nın uygun görmesi ve MSB’nin onayı ile harp malullüğü zamları %25 oranında fazlasıyla bağlanabilmektedir.

SGK Mart Ayı İstatistiklerine göre 384 kendisi, 873 hak sahibi olmak üzere toplam 1.257 kişi harp malulü aylığı almıştır (SGK Aylık İstatistik Bültenleri-Mart 2013, Tablo-14). Aşağıdaki tabloda 2013 yılı ilk 6 aylık periyodu için hesaplanan harp malulü aylık miktarlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. 2330 ve 3713 Sayılı Kanun’lar Kapsamında Ödenen Harp Malulü Aylıkları (Ocak 2013)

	Öğrenim Durumu	Memuriyet Derecesi	Maluliyet Derecelerine Göre Aylıklar (TL)					
			1	2	3	4	5	6
MALULÜ	İLKOKUL	14/1	1753,65	1638,05	1522,45	1403,15	1291,24	1231,59
	ORTAOKUL	13/2	1755,54	1639,82	1524,10	1404,69	1292,66	1232,95
	LİSE	12/3	1757,43	1641,59	1525,75	1406,22	1294,08	1234,31
	MESLEK LİSESİ	11/2	1758,85	1642,92	1527,00	1407,38	1295,14	1235,33
HARP (Kendisi)	YÜKSEKOKUL (4 YILLIK)	8/1	1767,36	1650,90	1534,44	1414,29	1301,52	1241,44

Kaynak: (SGK Aylık İstatistik Bültenleri-Mart 2013, Tablo-15)

2- Yaşlılık (İkinci Emeklilik) Aylığı

Uzun vadeli sigorta kollarına tâbi çalışan maluller, diğer şartları (yaş, prim ödeme gün sayısı vb.) yerine getirdikleri takdirde kendilerine “Yaş-

lılık (İkinci Emeklilik) Aylığı” bağlanmaktadır. Bu şekilde yaşlılık aylığı almayı hak edemeyenlerin kesilen primleri, talepleri halinde, yaş şartını doldurmalarını müteakip SGK tarafından ödenmektedir (5510 s.k. md.44).

D- Vergi İndirimi ve Muafiyetler

1- Gümrük Vergisi Muafiyeti

4458 sayılı Gümrük Kanunu 167’inci maddesi uyarınca malul ve özür-lüler tarafından ithal edilecek kara nakil vasıtalarına gümrük vergisinden muafiyet getirilmiştir. Bu kara nakil vasıtaları, motorlu veya motorsuz koltuklar, bisikletler, motosiklet veya binek otomobilleri kapsamaktadır.

2008/13676 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca münhasıran malul ve özür-lüler tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunan (3713 sayılı Kanun kapsamına giren sol bacak engeli olan gazilerde özel tertibat şartı aranmaz) ve bunlar tarafından ithal edilen motorlu veya motorsuz koltuklar, bisiklet, motosiklet ve motor silindir hacmi 1600 (dâhil) cc’ye kadar olan binek otomobilleri (arazi taşıtları hariç) ile el ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş olmaları nedeniyle bizzat malul/özürlü kişi tarafından kullanılamayan, malul/özürlü kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan ve malul/özürlü kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhhi hısımlarından bir sürücü veya malul/özürlü kişi tarafından iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılan motor silindir hacmi 2500 (dahil) cc’ye kadar olan taşıtlar (arazi taşıtları ve binek otomobilleri hariç) gümrük vergilerinden muaf tutulmaktadır. Muaf olunabilmesi için ithalatın mutlaka malul/özürlü kişi tarafından yapılması gerekmektedir.

Ayrıca malul gaziler, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu hükümleri gereğince bu araçların beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere alınan Özel Tüketim Vergisi’nden de muaf tutulmaktadırlar.

E- İstihdam İmkânları

1- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünce Bayilik Ruhsatı Verilmesi

Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Sayısal Oyunlar Yönetmeliği ge-

reğince; 3713 sayılı Kanun’da belirtilen görevler sebebiyle malul olup bayi açmak isteyenlerden, ilgili Yönetmelik’teki diğer şartları taşıyanlara, bir yıldır faaliyet gösteriyor olma şartı aranmaksızın ve kura çekilişine tâbi olmaksızın öncelik tanınmaktadır.

F- Konut Kredisi ve Konut Tahsisi

1- Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) Faizsiz Konut Kredisi Yardımı

OYAK Genel Müdürlüğünce 205 sayılı Kanun gereğince; üye olan personelden; “Daimî Malul Olduğu” kesin işlemlerle sağlık raporu ile belgelenen Sb., Yd.Sb., Astsb., Uz.J. ve OYAK üyesi Uz. Erbaşlara tam ve daimî maluliyet veya kısmî ve daimî maluliyet yardımına hak kazanan OYAK üyelerinden “TSK’nde Görev Yapamaz.” raporu alanlara, hizmet ve üyelik sürelerine bakılmaksızın maluliyet yardımının ödendiği tarihteki limit üzerinden “Konut Kredisi” verilmektedir. Kredi hakkı, maluliyet yardımının ödendiği tarihten itibaren 2 yıl içerisinde kullanılmadığı takdirde sona ermektedir.

2- Malul Subay, Astsubay ve Uz.J.’ların TSK’da Göreve Devam Etmeleri Durumunda Konut Tahsisi

“Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görev Yapamaz” raporu alan ve organ kaybı veya organ zafiyeti bulunan subay, astsubay ve uzman jandarmaların raporları, ilgili kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından SGK’ya gönderilir. SGK tarafından söz konusu personelin malullük durumunun tespit edilmesini müteakip, organ kaybı veya organ zafiyeti bulunan personelden kendi istekleriyle müracaat edip bu istekleri, bilgi ve tecrübelerinin sınıfı için faydalı olması ve fiziki noksanlıklarını kapatabilmesi nedeniyle mensup olduğu Kuvvet Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından uygun görülenler, kuvvet komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığınca Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Profesörler Sağlık Kuruluna sevk edilmektedir.

Sevk yazısında görevlendirilecekleri yerlerde çalışmaya uygun olup olmadığının tayin edilmesi istenerek, Profesörler Sağlık Kurulunca bu kişiler hakkında “Belirtilen görevleri yapar.” veya “Belirtilen görevle-

ri yapamaz.” şeklinde karar verilir. Profesörler Sağlık Kurulu kararında, bu personelin kontrol muayenelerinin yapılıp yapılmayacağı ya da hangi aralıklarla yapılacağı da belirtilmekte ve “Belirtilen görevleri yapar.” kararı alanların raporları SGK tarafından onaylanıp, kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından, Genelkurmay Başkanlığının onayı alındıktan sonra uygun göreve ataması yapılmaktadır. Müteakiben personelin durumu, ilgili kuvvet komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından, SGK’ya bildirilmektedir. Bu şekilde istihdam edilen personel, bu durumlarını belgelemeleri halinde görev tahsislilerle birlikte kendilerine, TSK’da görev yaptığı sürece konut tahsisi yapılmaktadır.

G- Diğer Sosyal Haklar

1- Gazilik Unvanı Verilmesi

2847 sayılı Kanun kapsamında tanımlanan Malul/Muharip Gazi kapsamında yer alan tanımlara uyan personele SGK tarafından, üzerinde “GA-Zİ” ibaresi bulunan kimlik kartı verilmektedir.

2- Malul Gazi Şerit Rozeti Verilmesi

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını korumak ve güvenliğini sağlamak görevi ile harpte veya devletin bekasını hedef alan terör örgütlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı mücadelede, her çeşit düşman ve terörist silahlarının tesiri ile harp bölgesindeki harekât ve hizmetlerin sebep ve tesiri ile yaralanarak, malulen emekli hakkına sahip olan ancak emekli olmayarak göreve devam eden personele, “Malul Gazi Şerit Rozeti” verilmektedir (www.jandarma.tsk.tr, 01.07.2012).

3- Yara İşareti Takılması

İç güvenlik görevlerinde veya kaçakçılığın men ve takibi ile hudut emniyet hizmetlerinde fiilen çatışmalar sonucu yaralananlardan; yaralandığını onaylamak suretiyle belgeleyen ve göreve devam eden personele “Yara İşareti” verilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

4- Spor Müsabakalarından Ücretsiz İstifade Etme

4 Ocak 2002 tarih ve 24630 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Gençlik

ve Spor Genel Müdürlüğü Müsabaka Yerlerine Serbest Giriş Yönetmeliği kapsamında, kullanım hakkı Gençlik ve Spor Bakanlığına ait olan tesislerde yapılacak spor müsabakalarında SGK tarafından “Gazi Tanıtım Kartı” verilen malul ve muharip gaziler için özel yer tahsis edilmektedir (www.jandarma.tsk.tr, 01.07.2012).

3- Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar

A- Sosyal Tazminat Kapsamındaki Ödemeler

1- Ölüm Yardımı ve Harcırah Ödemesi

926 sayılı TSK Personel Kanunu’nun 177’nci maddesi ile 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu’nun 16’ncı maddesi gereğince, şehit personelin (Subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş) varislerine en yüksek devlet memuru aylığının (Ek gösterge dahil) iki katı tutarında görevli olduğu Birlik Komutanlığınca “Ölüm Yardım Ödeneği” ödenir.

Subay, astsubay, uzman jandarmaların herhangi bir nedenle hayatını kaybetmesi halinde; görevli oldukları Birlik Komutanlığınca; 926 s.k. kapsamında en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katı tutarında, uzman erbaşların hayatını kaybetmesi halinde ise 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa göre kendi maaşlarının iki katı tutarında ölüm yardımı yapılır. Ayrıca hayatını kaybeden TSK personelinin ailesine ikamet yerlerine kadar geçici görev yolluğu (harcırah) ödenir.

B- Eğitim Destek Hizmetleri

1- Vakıflar Genel Müdürlüğü Bursu

Vakıflar Genel Müdürlüğü Burs Yönetmeliği’nce, Genel Müdürlük tarafından burs verilecek öğrencilerin tespiti için belirlenen puanlama kriterlerine, babası şehit olan öğrenciler için +25 puan ilave edilmiştir. Burstan yararlanmak isteyen öğrencilerin, burs başvuru formu, okul idaresinden alınacak öğrenci belgesi, iki adet vesikalık fotoğraf ve nüfus cüzdanı fotokopisi ile birlikte, 01 Eylül ile 01 Ekim tarihleri arasında, Vakıflar Bölge Müdürlüklerine başvurmaları gerekir. Başvurular posta yolu ile de yapılabilir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

C- Diğer Sosyal Haklar

1- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sosyal Tesislerden İstifade Etme

2006/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi'ne göre; şehit eşi, anne/baba ve çocukları çeşitli nedenlerle ikametgâh mahalleri dışına çıktıklarında, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesislerden bu kurum/kuruluşların kendi personeline uyguladıkları ücret tarifesine göre yararlandırılmaktadır.

2- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Kapsamında Hayatını Yitiren Askerlerin Çocuklarının ve Kardeşlerinin İstekleri Halinde Askerlikten Muaf Tutulması (Yd.Sb., Erbaş/Erler)

1111 sayılı Askerlik Kanunu md. 10/9 gereğince; “Askerlik hizmetini yerine getirmekte iken 3713 sayılı Kanun kapsamında hayatını kaybeden yükümlülerin kendilerinden olma erkek çocukları ile aynı anne ve babadan olan kardeşlerinin tamamı, istekli olmadıkça silahaltına alınmaz ve silahaltındakiler istekleri halinde terhis edilir.” Bu haktan; 1076 sayılı Kanun'a tâbi yedek subaylar ile 1111 sayılı Kanun'a tabi erbaş ve erlerin çocukları ile kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir.

4- ŞEHİT VE GAZİ AİLELERİNE YÖNELİK ULUSAL BİLGİ BANKASI OLUŞTURULMASI: BATMAN İLİ ÖRNEĞİ

A- Projenin Önemi ve Yöntemi

Bir ülkede yasalarla belirlenerek uygulamaya konulan sosyal politikalar, bu politikaların muhatabı olan kişi, kurum ve kuruluşların farkındalıkları seviyesinde uygulanmaktadır. Bir diğer deyişle; yasalarla belirlenen politikalar neticesinde sağlanan sosyal haklardan yararlanmak isteyen kişiler, yasayı yerine getiren kurum ve kuruluşlara başvurarak bu haklardan yararlanabilmektedir. Hâlbuki çıkarılan yasaların muhatabı olan kişilerin, sağlanan bu sosyal haklardan yararlanmak için başvuru yapmasına gerek kalmadan bu haklardan yararlanabilmesi hedeflenmelidir. İşte bu hedefin şehit yakınları ve gaziler açısından yerine getirilebilmesine yönelik, tarafımızca “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası”nın geliştirilmesi önerilmektedir.

Hâlihazırda uygulamada Türkiye’de gazi ve şehit aileleri ile ilgili bir bilgi bankası bulunmamakla birlikte Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOY-

BİS) kapsamında vatandaşların gelir durumu ve tüm kamu kurumlarından aldıkları yardımlar tespit edilebilmektedir. Bu sayede vatandaşların gelir durumu online olarak tespit edilerek sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmalarının önüne geçilmiştir. SOYBİS sisteminde vatandaşların gazi ya da şehit ailesi olma durumu vatandaşın TC kimlik numarasının girilmesi sonucunda çıkan sayfada görülmektedir. Bu sayfada vatandaşın gazi veya şehit ailesi olup olmadığı görülebilmekte, kanunlarla kendisine sağlanan haklardan faydalanıp faydalanmadığı hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca yerleşim birimi bazında (Örneğin Batman ilindeki) gazi ve şehit ailelerinin kimler olduğuna dair sorgulama yapmaya yönelik bir modül yoktur. Tarafımızca önerilen Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Projesi ile (belirlenen yetki seviyesine göre) genel olarak ülke çapında, özel olarak ise herhangi bir yerleşim birimindeki tüm gazi ve şehit ailelerinin detaylı bilgilerine (Vatandaşın gazi/şehit olmasına sebep olan olayın bilgisi, gazi/şehit olma neticesinde sahip olduğu hakların neler olduğu, bu hakların devlet tarafından sağlanıp sağlanmadığı, sağlandı ise ne zaman ne ölçüde sağlandığı vb.) ulaşılabilmesi sağlanacaktır. Sadece detaylı bilgilere ulaşım değil aynı zamanda sağlanan hakların uygulanmaması durumunda bilgi bankası tarafından ilgili kamu görevlilerine uyarı gönderecek bir bilgi sistem mimarisi önerilmektedir. Projemiz; gazi ve şehit ailelerinin, sahip olduğu hakların neler olduğunu bilmemesi durumunda bile kanunlarca kendilerine sağlanan haklardan yararlanabilmesini sağlamış olacaktır. Dahası bu proje ile kamu görevlilerinin uygulamada yaşadığı sorunların (gazi veya şehit ailelerinin sahip olduğu hakların yanlış tespit edilmesi ve bunun neticesinde sağlanan bu hakların geri istenmesi gibi vb.) önüne geçilerek kamu kurumlarının prestiji ve vatandaşların kamu kurumlarına olan güveninin artması sağlanacaktır.

Bilgi bankasında kullanılacak verilerin toplanması ve sisteme aktarılması, her ilde bulunan “Şehit Yakınları ve Gaziler Şubesi” tarafından yapılabilir. İlk başta çok zor gibi görünen bu işlemler bir kez yapıldıktan sonra ilgili kamu kurumlarının üzerindeki mevcut iş yükünden çok daha az eforla ve daha az maliyetle yerine getirilebilecektir. Bu bilgi bankası bir kez oluşturulduktan sonra şehit veya gazi olan vatandaşların bilgileri, şehit veya gazinin bağlı olduğu kurum tarafınca direkt olarak bilgi bankasına girmesi sağlanarak bilgi toplama aşaması sürdürülebilir ve hızlı bir yöntem haline gelecektir. Örneğin Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu

bir personelin herhangi bir olay neticesinde gazi olması durumunda; bu olayın nasıl, ne zaman meydana geldiği bilgisinin ve olay sonucunda personelin sağlık durumu ile ilgili raporların sisteme aktarılması gibi işlemler, olaydan etkilenen personelin bağlı olduğu komutanlık sorumlusunca bilgi bankasına doğrudan girilecektir. Peki, sivil bir vatandaşın herhangi bir terör olayı neticesinde gazi ya da şehit olması durumunda nasıl bir yol izlenecektir? Bu durumda; vatandaşın ikamet ettiği il/ilçedeki “Şehit Yakınları ve Gaziler Şubesi”nce bu hizmetler sunulabilir. Bu konunun değerlendirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması elbette kanun koyucular tarafından gerçekleştirilebilecektir. Bu düzenlemeler neticesinde şehit yakınları ve gazilere yönelik yapılan çalışmaların %100 oranında ilgili kesimler tarafından bilinmesi sağlanmış olacaktır.

B- Projenin Açıklanması

Proje kapsamında gazi ve şehit ailelerinin durum tespiti, gerekli yönlendirme/bilgilendirmelerin zamanında ve eksiksiz yapılabilmesi adına Batman Valiliği Şehit Yakınları ve Gaziler Şube Müdürlüğü tarafından “Anket ve Ziyaret Formu” hazırlanmıştır. 3 kişiden oluşan komisyon ile 3,5 ay içerisinde il merkezinde bulunan tüm gazi ve şehit ailelerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu proje, tamamen kamunun kendi personeli ve araç gereçleri ile yapılmış olup mevcut kapasitenin yönlendirilmesi ve atıl zamanların değerlendirilmesi dışında ayrıca herhangi bir para harcaması yapılmamıştır. Proje kendi alanında birçok yeniliğe sahip olmanın yanında, çağımızın en önemli gücü olan bilgi teknolojilerinin kamu yönetiminde aktif olarak kullanılmasının da güzel bir örneği olmuştur. Fikri manada her zaman yanında olunması vicdani ve kanuni bir ödev sayılan gazi ve şehit ailelerinin mevcut sosyo-ekonomik durumları tespit edilmiş olup konunun bu boyutu ayrı bir çalışmaya bırakılmıştır. Projenin bu kısmında sadece kamu bürokrasisinde yenilikçi bir vizyonun nasıl yapılabilirliği üzerinde yoğunlaşmıştır. Proje kapsamında yapılan çalışmalar ve elde edilen çıktılardan bazıları raporlanmış olup ayrıntılı analizi devam etmektedir.

Projenin teknik çalışmalarını yürütebilmek ve haritalandırma işlemini gerçekleştirmek için iki programdan yararlanılmış olup bu kapsamda;

- ARCGIS Desktop (ArcMap, ArcCatalog) uygulamasıyla haritalandırma için yapılanlar;

1. Kullanımımızda hali hazırda sayısal harita olmadığından Google Earth uygulaması üzerinden ev adresleri doğru bir şekilde girilip koordinatları Arcmap üzerine konumlandırılmıştır.
2. Şehit ve gaziler ayrı teknik işaret ve sembollerle tanımlanmıştır.
3. Harita üzerinde sorgulama yapılabilmesi sağlanmıştır.
4. Şehit ve gazilere ait tüm verilerin görüntüleneceği veri tabanı oluşturulmuştur.

- Google Earth uygulaması çerçevesinde haritalar üzerinde yapılan işlemler;

1. Şehit ve gazilerin adresleri harita üzerine eklenmiştir.
2. Şehit ve gaziler hakkında bilgiler adres noktalarına eklenmiştir.
3. Eklenen her noktaya tıklandığında o noktadaki şehit veya gazinin resmine ve bilgilerine ulaşılabilmesi sağlanmıştır.
4. Ayrıca yerel alan ağı üzerinden bağlantı sağlanarak şehit veya gaziye ait ayrıntılı tüm bilgilere ulaşılabilir.

Bu sayede harita üzerinde şehit ve gazilerimizin görsel olarak bilgilerine ulaşılabilmekte olup, ayrıca istenilen çıktı (“Şehit olanların ailesinde özürlü birey var mı?”, “Hanede üniversite mezunu var mı?” vb. konularda) sorgu yapılarak alınabilmektedir.

Gazi ve şehit aileleri bilgi bankası saha çalışması çıktılarında bazıları aşağıda yazılmış olup bu çerçevede;

- Batman il merkezinde hali hazırda bulunan 140 aile ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca adresi değişen ailelere ve başka illere taşınan ailelere ulaşmaya çalışılmıştır. Güncel rakamlara göre Batman İl merkezinde; 107 gazi, 55 şehit ailesi olduğu tespit edilmiştir.

- Batman Valiliği tarafından geliştirilen ev ziyaret formu marifetiyle aileye ait tüm bilgiler veri tabanına girilmiş olup ve çekilen fotoğraflar “Arcgis” ve “Google Earth” coğrafi bilgi sistemleri veri tabanı kullanılarak bilgi bankasına aktarılmış ve Microsoft Access veri tabanı progra-

mı üzerinden tüm sorguların gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Bu program sayesinde gazi ve şehit ailelerimize ait istenilen tüm bilgilere kolayca ulaşılması sağlanmış ve hane bilgilerine harita üzerinden erişim kolaylığı sağlanmıştır. Bu çalışmanın bir diğer önemli kısmı tüm verilere harita üzerinden erişilebilmesi ve “Kişisel verilerin güvenliği” sağlanmıştır.

- Şehit Yakınları ve Gaziler Şube Müdürlüğü bünyesinde bu kapsamda geniş ölçekli ve beklentileri de kapsayacak şekilde “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası” oluşturulmuştur. Ayrıca ilerleyen dönemler için gazi ve şehit ailelerinin beklenti istek teklif formları oluşturularak bu ziyaretlerin sadece bayramlarda değil 3 ayda bir isteklerin karşılanma durumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV)’ndan yardım alma durumu ve diğer hak ve menfaatlerin takibi için bir sistem oluşturulmuştur. Sistemin ilerleyen zamanlarda belirli bir periyotta ziyaret edilmesi gereken ailelerin ziyaret edilmemesi durumunda “İkaz Sistemi” ile personeli yönlendirmesi amaçlanmıştır.

- Ziyaret esnasında iş talepleri olan şehit ve gazi ailelerinden 150 kişilik isim listesi hazırlanarak, gereğinin yapılması için Batman İŞKUR İl Müdürlüğüne bildirilmiştir. Bu kapsamda bildirilen isimlerin, İŞKUR Müdürlüğü’nün Toplum Yararına Çalışma Programı (TYÇP)’ndan öncelikli olarak yararlandırılması yazılı olarak talimatlandırılmıştır. Listedeki isimlere Anayasa ve ilgili mevzuat çerçevesinde pozitif ayrımcılık yapılarak öncelik verilmesi sağlanmıştır.

- Ziyaret esnasında acil yardıma muhtaç 9 gazi ailesi tespit edilerek, gerekli yardımın yapılması için SYDV’na İstek Listesi gönderilmiştir (SYDV Müdürlüğü ile yapılan görüşme sonrasında gerekli yardımın ivedilikle yapılması sağlanmıştır). Bu kapsamda 01.01.2012-15.10.2012 döneminde toplam 156 aileye 124.800,00 TL (yüz yirmi dört bin sekiz yüz TL) yardım yapılmıştır.

- Şehit ve gazi ailelerinin Ramazan ayının ardından yaklaşan Ramazan Bayramını ve Kurban Bayramını huzurlu ve mutlu bir şekilde geçirmeleri için il merkezinde bulunan 140 ailenin listesi hazırlanarak gerekli yardımın yapılması için İl SYDV’na gönderilmiştir. Gerekli yardımların aksatılmadan yapılması için gerekli mekanizma kurulmuştur.

• Özel okullar ve dershaneler, bünyesinde öğrenim gören öğrenci sayısının %3’ünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdürler. Ücretsiz okutmada şehit ve malul gazi çocuklarına öncelik verilmesi gerektiği için ilgili özel okul ve dershanelere talep doğrultusunda resmi yazı yazılmıştır. 30.07.2012 tarihi itibari ile değişik dersane ve okullardan 2012-2013 dönemi için toplam 11 kişilik kontenjan alınmış olup, bu konuda istekli olan şehit ve gazi çocukları yönlendirilmiştir.

• Batman Belediye Başkanlığına “ücretsiz seyahat kartı ve indirimli su ücreti tarifesiyle” ilgili bir yazı yazılmış olup, şehit ve gazi yakınlarının hak ve menfaatlerinin korunması için girişimlerde bulunulmuştur.

• Ankara TEMAYDER (Terör Mağduru Ailelerine Yardım Derneği)’e Batman ili şehit ve gazi listeleri gönderilmiştir. Ayrıca yapılan bu çalışmalardan haberdar olan derneğin isteği üzerine İl merkezinde bulunan o ana kadar hane ziyareti gerçekleştirilmiş olan 48 şehit ailesinden alınan öz geçmiş bilgileri ile fotoğrafları Ankara Büyükşehir Belediyesinin düzenleyeceği Büyük Ankara Festivali’nde sergilenmek üzere gönderilmiş olup, sergiden sonra 30x40 ebadındaki resimlerin şehit ailelerine hediye edilmesi öngörülmektedir.

• Şehit aileleri ve malul gazilere 6353 sayılı Kanun ve diğer oluşabilecek değişikliklerle ilgili bilgi verilmek üzere direkt telefon irtibatı sağlanması için gerekli altyapı yatırımı devam etmektedir.

• İl merkezinde şehit ve gazi aile ziyaretleri gerçekleştirildiği gibi ilçelerde de gerçekleştirilmesi ve ilçelerde bulunan şehit ve gazi ailelerine ait bilgilerin Batman Valiliği bünyesinde bulunan bilgisayar programlarına aktarılması için ilçe kaymakamlıklarına yazı yazılmış olup yaygınlaştırılması için direktif verilmiştir.

Projenin somut çıktılarının analizini yapacak olursak; mevcut imkanlar ile arşiv kültürü ve analiz yapmanın bilgi teknolojilerinin nimetleri ile ne kadar kolay olduğu ortadadır. Geliştirilen program ile haritalandırmak gibi çok pratik bir çıktının yanında yüzlerce verinin karşılaştırmalı analizi sağlanarak şehit aileleri ve gazi yakınlarımızın sosyal, maddi ve belki de manevi sorunlarının daha ortaya çıkmadan tespiti ve tedavisi öngörülmüş-

tür. Söylemde her zaman baş tacı ettiğimiz, aslında kamudan hatırlanma dışında çok da bir beklentisi olmayan bu kutsi bireylerin ve yakınlarının sosyal politikalar çerçevesinde ele alınabilecek ufak tedbirler ile acıları azaltılabileceği gibi, sosyal sorunların daha meydana gelmeden önlenmesi sağlanacaktır. Son dönemde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde bir daire başkanlığı şeklinde oluşturulan yapılanmanın çok önemli olduğuna inanmakla birlikte, ülke düzeyinde bir “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası” oluşturulmasının ivedilikle tamamlanması gerektiğini düşünmekteyiz. Ayrıca güncel gelişmelerin ve yapılması gereken duyuruların ilgili ailelere iletilmesi için sağlıklı bir iletişim ağına ihtiyaç duyulduğu ortadadır. İlgili ailelerin istek ve beklentilerinin kişilerin insiyatifine bırakılmadan ve ilgili ailelerimizi kuyrukta bekletecek veya bir kişinin iyi ve duyarlı olmasını ümit edeceği bir sistemden çıkartılarak kurulacak mekanizma ile kamu bürokrasisine takılmadan ivedi görülecek işler arasında sayılacağı bir yasal yapılanmaya da ihtiyaç duyulmaktadır. Gazi ve şehit ailelerimizin beklentilerinin öğrenilmiş çaresizlik içerisinde yok olmaması için bu tür çalışmaların eksiklik ve noksanlıklarının giderilerek bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

SONUÇ

Türkiye’de şehit yakınlarına, gazilere ve gazi yakınlarına sağlanan sosyal haklar, birçok kanun maddesi ile düzenlenmiştir. Birbirinden farklı ihtiyaçlarla çıkarılan kanun hükümleri, genellikle o kanunun çıkarıldığı tarih itibarıyla gazi ve şehit ailelerinin yaşadığı sosyal ve ekonomik sorunları gidermeyi amaçlamış olup bütüncül bir nitelikte olmamıştır. Genel olarak gazi ve şehit ailelerine sağlanan sosyal haklar geniş bir kapsama sahip olsa da birbirinden farklı birçok kanunun var olması, gerek kanundan yararlananlar açısından gerekse de kanun uygulayıcıları açısından karışıklıklara neden olmaktadır. Şehit ailelerine yönelik çıkarılan kanunlarda “Şehit” tanımının yapılmaması ayrı bir sorun olarak Türk hukukunda yer almaktadır. Zira tanımlı yapılmayan bir kavramın kimi ve kimleri temsil ettiği sorusu sorulmakta ve çıkarılan kanunların sağlıklı bir şekilde uygulanmasını güçleştirmektedir.

Gazi ve şehit ailelerine yönelik çalışma yapma görevinin, 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 633 sayılı KHK’nin 14. maddesine istinaden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesi altında faaliyet gösteren Şehit Yakınları ve Gaziler Dai-

resi Başkanlığına verilmesi ile gazi ve şehit ailelerine yönelik bütüncül, uzun dönemli ve süreklilik arz eden projelerin geliştirilebileceği beklenmektedir. Zira gazi ve şehit ailelerine yönelik çalışma yapan sivil toplum kuruluşları arasında ortak hareket tarzının belirlenmemesi sebebiyle toplumun bu güzide kesimine yönelik etkin projeler gerçekleştirilememiştir. Bu kapsamda bu konu üzerinde çalışmalar yapan tüm sosyal tarafların yıl içerisinde belli zamanlarda bir araya gelmesini temin edecek yasal bir düzenleme ve yapılanmaya gidilmesi gerekmektedir.

Gazi ve şehit ailelerine yönelik geliştirilecek projelerin etkililiğinin ve sürekliliğinin sağlanması için altyapının sağlam olması gerekmektedir. Yani gazi ve şehit ailelerinin kimler olduğunun hatalara yer vermeden net bir şekilde tespit edilerek oluşturulacak “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası”nın geliştirilmesi bilginin ve bilgiye erişimin önemli olduğu günümüzde zorunlu bir ihtiyaçtır. Geliştirilecek bu altyapı sayesinde yasalarla gazi ve şehit ailelerine yönelik sunulan haklardan kimlerin yararlanabileceği otomatik olarak tespit edilebilecek ve hak sahiplerinin başvurusuna gerek kalmadan devlet tarafından ilgili kişilere sunulabilecektir. Bu kapsamda ivedi bir şekilde ülke düzeyinde “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası”nın oluşturulması gerekmektedir.

Gazi ve şehit ailelerine yönelik sağlanan haklar ne kadar geniş kapsamlı olursa olsun toplum arasında bu fedakâr insanlara ve ailelerine hak ettikleri itibarın, saygının ve sevginin tesis edilememesi durumunda bu haklar sadece maddi boyutlu ve yüzeysel haklar olarak kalacaktır. Gazi ve şehit ailelerinin toplumun tüm kesimince sahiplenilmesi, onlara olan vefa borcunun ödenmesine yetmese de bir nebze olsun onlara moral kazandıracak ve kendilerini yalnız hissetmeyeceklerdir. Bu kapsamda özellikle okullarda ve diğer eğitim kurumlarında bu kavramların içerisinde tam ve anlaşılabilir olarak doldurulması üzerinde bilimsel çalışmalar yapılarak eğitim müfredatlarına eklenmesi büyük öneme sahiptir.

Şehitlik ve gazilik kavramlarının temeli, diğerkâmlık ruhu ve inancıyla gelişen yüksek manevi ve psikolojik şuura dayanmaktadır. Dolayısıyla bu ruha sahip insanlar ve onların ailelerine karşı görev ve sorumluluklar sadece maddi boyutu olan politikalarla yerine getirilemez. Gazi ve şehit aileleri, sosyal hayatta ne kadar fazla itibar görürlerse acıları da o derece azalacaktır. Bu görevin yerine getirilebilmesi için toplum içinde

gazi ve şehit ailelerinin farkındalığını arttırıcı projelere ihtiyaç vardır. Bu farkındalığın arttırılabilmesi için pedagojik formasyona sahip gazilerin ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında gazilik ve şehitlik hakkında seminerler düzenlemesi öngörülebilir. Bu sayede hem gazilik ve şehitlik olguları genç nesiller tarafından öğrenilerek gelecekte bu olguların yaşatılması hem de toplum arasında gazi ve şehit ailelerine karşı itibarın arttırılması sağlanabilir. Ayrıca pedagojik formasyona sahip gazilerin bu tarz eğitimleri vererek toplum içinde daha çok yer alması ve sosyal bütünleşmesi tesis edilebilecektir. Şehitlik ve Gazilik kavramlarının içeriğinin tam ve doğru olarak izah edilmesi ve bu konuda manevi hayata dair bilgilendirici ve motive edici hususların sosyal hayata adaptasyonu açısından “Manevi Sosyal Hizmet” ve “Manevi Bakım” kavramlarının sosyal ve kamusal hayata dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

Özel sektörde çok büyük öneme sahip olan “Müşteri memnuniyeti”, “Verimlilik”, “Kalite”, “İnovasyon” gibi kavramların kamu kurum ve kuruluşlarında da yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bunun için kamunun hizmet sunma konusunda verimlilik ve kalite konularında yenilikçi fikirlere ihtiyacı olduğu ortadadır. Teknolojik imkânların, toplumsal yapıya ve toplumun tüm kesimlerine memnuniyet artışı olarak dönmesinin temelindeki düşünce yenilikçi fikir ve imkânların toplum katmanlarına yaklaşma oranındaki pozitif artış olmalıdır.

Teknolojik imkân ve kabiliyetler onu kullanan kitlelerin anlayış ve kapasitelerini geliştirmenin yanında, hizmet sunumundaki kolaylaştırıcı ve bürokrasiyi azaltıcı etkisiyle de farkındalık yaratmalıdır. Bu çerçevede vatan uğruna varlıklarını ortaya koyan gazi ve şehitlerimizin aileleri, her türlü övgü ve saygıyı hak etmektedir. Gazi ve şehit ailelerinin ziyaret, bilgi akışı, yönlendirme, yararlandırma ve hatırlanma gibi beklentilerine çare olabileme imkânı sunan Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankasının teknolojik imkânlarla farkındalık yaratma konusunda öncü bir çalışma olacağı değerlendirilmektedir. Batman ilinde pilot olarak uygulanan bu proje, gazi ve şehit aileleri tarafından beğeni kazanmış ve duydukları memnuniyeti proje uygulayıcılarına defaatle iletmişlerdir. Bu projede kullanılan formatın veya daha ileri versiyonunun ivedi şekilde kamu ve sosyal hayata kazandırılması önem arz etmektedir. Kamunun hizmet sunumundaki anlayış ve yaklaşım değişiminin hızlandığı son on yılda ya-

pılan bir çok güzel ve yenilikçi çalışmanın farkında olarak ve değişim sürecine katkı sunmak adına yapılan bu çalışmanın Gazi ve Şehit Ailelerine destek ve motivasyon kazandıracığı değerlendirilmektedir. Şehit ve Gazilik kavramının şekli unsurlarının net olarak belirlenmesinin yanında onlara sunulacak hizmetlerin kalitesinin de aynı oranda arttırılması, yaşanması muhtemel sosyal sorunların çıkmadan engellenmesine katkı sağlayacaktır. Oluşturulan “Ulusal Bilgi Bankası” sayesinde şehit yakınları ve gazilerin sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin takibi basitleşecek ve kendileri için bürokratik süreçlerin hızlanması sağlanabilecektir.

Kaynakça

Altınsır, Serdar (2002), “Kavram Kargaşalığı Nelere Yol Açıyor”, *Gaziler Dergisi*, Yıl 19, Sayı 129, s. 21.

Seyyar, Ali, Yunus Köleoğlu (2010), *Sosyal Politikalar Açısından Gaziler ve Şehit Aileleri*, Lalezar Kitabevi, İstanbul.

Sözen, Şevki, Haluk İnce, Fatih Dikici, Demirhan Dıraçoğlu, Nurhan İnce (2009), “Maluliyet (Meslekte Çalışma Gücü Kayıplarının) Hesaplanması”, *Klinik Gelişim*, Cilt:22, No:1.

Genelkurmay Başkanlığı (01.07.2012), “Muharip Gazilere Sağlanan Haklar”, http://www.tsk.tr/2_genel_bilgiler/2_3_sehit_varislerine_ve_malul_gazi_personele_saglanan_haklar/Muharip_Gazilere_Saglanan_Haklar.htm.

Genelkurmay Başkanlığı (03.07.2012), Şehit Aileleri ile Gazilere Sağlanan Haklar, http://www.tsk.tr/3_basin_yayin_faaliyetleri/3_4_tsk_haberler/2011/tsk_haberler_51.htm.

Jandarma Genel Komutanlığı (01.07.2012), Terörle Mücadele Kapsamındaki Görevlerde Yaralanan/Sakatlanan Personele Sağlanan Haklar Broşürü, <http://www.jandarma.tsk.tr/personel/yaralananic.htm>.

Köleoğlu, Yunus (01.07.2012), Gazilere Dönük Sosyal Politikalar (Yüksek Lisans Ödevi), http://www.sosyalsiyaset.net/documents/gazilere_donuk_sosyal_pol.htm.

TDK Büyük Türkçe Sözlük (01.07.2012), Özgeçilim, <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=%F6zgecilim&kategori=terim&hng=md>.

TSK Mehmetçik Vakfı (01.07.2012), “Yardım Çeşitleri ve Miktarları”, http://www.mehmetcik.org.tr/yardim_plani_ve_yardim_cesitleri.html.